

November 2001

*Mesačník Centra pre hospodársky rozvoj -
Transparency International Slovensko
Vychádza s podporou USAID*

www.transparency.sk

Milí priatelia,

predstavitelia vlády poverení koordinovať boj proti korupcii nás začínajú v médiách presviedčať, že Slovensko v boji proti korupcii zaznamenalo značné úspechy, že občania dávajú menej úplatkov, že sa postihlo viac prípadov korupcie, že sa o nej píše viac článkov, uvádzajú sa presné percentá o plnení Národného programu atď. A chyba prečo to nejde rýchlejšie? Je to občan, ktorý má sklony uplácať, dokonca aj tam, kde by nemusel. Že príčiny sú oveľa širšie a sú aj na strane vlády, sa nedozvieme. Preto si za občanov dovoľíme položiť niekoľko otvorených otázok. Je pre vládu naozaj boj proti korupcii prioritou? Ak áno, prečo sa neustále posúvajú termíny pri plnení uznesení či úloh v tejto oblasti? Prečo sa Riadiaci výbor stretol v tomto roku iba raz (v marci 2001) a dosiaľ nemá vyjasnené svoje poslanie a kompetencie? Čo sa stalo s nesplnenými úlohami z akčných plánov? Prečo nie je záujem koordinovať zahraničnú pomoc v oblasti boja proti korupcii a zabrániť tak duplicitným projektom? Prečo sa nezverejňujú dôležité informácie (napr. PIM, použitie prostriedkov EÚ či zoznam podnikateľov, ktorí dostali licencie na vývoz a dovoz)? Aké opatrenia sa prijali v oblasti represie tak, aby boli postihované aj zložitejšie, väčšie a citlivejšie prípady korupcie? Aké systémové kroky sa prijali na riešenie korupcie v samotnej polícii, súdnictve, prokuratúre? Aké opatrenia sa realizujú, resp. aspoň pripravujú na riešenie korupcie v zdravotníctve, školstve, v podnikoch s účasťou štátu? Pretože obviniť občana, ktorý v dôsledku nefungujúceho systému a v obave o zdravie svojich rodičov či detí si chce úplatkom zabezpečiť „kvalitné“ ošetrovanie, z toho, že je hlavnou príčinou korupcie, u nás je nielen naivné, ale aj cynické. Úspešný boj proti korupcii by predsa mal vyústiť do neexistencie takýchto etických a hodnotových dilem.

Na súde vraj žiadali aj miliónový úplatok

Anketa, ktorá prebieha od 18. júna 2001 na Krajskom súde v Banskej Bystrici, mala potvrdiť alebo vyvrátiť domnienky o korupcii na uvedenom súde. Korupcia mala mať podľa ankety v 10 prípadoch podobu finančného úplatku, raz išlo o poskytnutie služby. Podľa šiestich odpovedí si peniaze vypýtal sám sudca, trikrát správca konkurznej podstaty, raz advokát a komerčný právnik. Rozpätie úplatkov sa pohybovalo od 20 000 Sk až po milión alebo 5000 mariek. Ako vyplýva z ankety, úplatky mali slúžiť prevažne na kupovanie si výsledkov súdnych sporov. Až 9 respondentov priznalo, že sa osobne stretlo so sudcom mimo pojednávania. Anketa bude na Krajskom úrade v B. Bystrici pokračovať do konca roka. (Nový čas, 20. 9. 2001)

Provokácia, neznalosť či „odpratanie“ vyššie?

Sudca Okresného súdu vo Veľkom Krtíši Slavomír C. vyše roka čelí obvineniu zo zneužitia právomoci verejného činiteľa a prijímania úplatku. Podľa doterajších zistení sudca, rozhodujúci hlavne vo veciach dedičskej agendy, svojvoľným konaním spôsobil viacerým dotknutým škodu za vyše 14 mil. Sk. Minister spravodlivosti mu už vlní pozastavil výkon funkcie sudcu. Zaujímavé je, že práve tento človek sa uchádza o miesto sudcu na Najvyššom súde SR. (Nový čas, 17. 9. 2001)

Štátneho úradníka prichytili pri úplatku

Polícia priamo v budove Krajského úradu v Trnave zadržala vedúceho odboru školstva Petra L., ktorý sa do funkcie dostal ako nominant bývalej DÚ (tá dnes pôsobí v rámci SDKÚ). Do kancelárie vedúceho školstva vošla polícia po tom, čo prevzal od neznámej ženy sumu 80-tisíc Sk za sľub, že zabezpečí prijatie jej syna na vysokú školu. Vedúceho odboru školstva usvedčili z prijímania úplatku. Do akcie bola zapojená tajná policajná agentka, ktorá v úlohe prosiacej matky úplatok odovzdala. (Národná obroda, 28. 9. 2001)

Obvinenia proti funkcionárovi Siemensu

Slovenská polícia 10. októbra obvinila z korupcie istého funkcionára nemeckej firmy Siemens, ale jeho meno nezverejnila. Obvinenia súvisia s ponukou na nákup komunikačného systému pre štátnu pokladnicu. Správy v médiách potvrdili, že spomínaný funkcionár ponúkol 1,5 miliónový úplatok v snahe vyhrať miliardový kontrakt. Tender vyhrala spoločnosť Hewlett-Packard a podpísanie kontraktu sa očakáva koncom októbra. (Rádio Slobodná Európa/Rádio Liberty, Praha, ČR)

TIS informuje:

- V dňoch 7. - 11. októbra 2001 sa zástupcovia TIS E. Sičáková, D. Zemanovičová a V. Konová zúčastnili desiatej medzinárodnej protikorupčnej konferencie v Prahe.
- Prezidentka TIS Emilia Sičáková sa v dňoch 15. - 18. októbra aktívne zúčastnila konferencie Zvýšenie zodpovednosti a transparentnosti v Európe, ktorá sa konala vo Wiston House, Sussex, Anglicko.

**AMERIKA
BRAZÍLIA:
PROTIKORUPČNÉ
MINISTERSTVO**

*Transparentnosť v zahraničí
(výber z TI Newsletter, Berlín,
z domácej a českej tlače)*

**PAKISTAN:
65% KORUPČNÝCH
PRÍPADOV SA KONČÍ
KOMPROMISOM**

V súvislosti s nedávnym korupčným škandálom, ktorý bol uvedený v septembrovom mesačníku Pod lupou, zriadil brazílsky prezident Fernando Henrique Cardoso začiatkom apríla tohto roka ministerské pracovisko, ktoré má bojovať s korupciou a zločinmi spáchanými štátnymi úradníkmi. Na post ministra menoval bývalého štátneho prokurátora Anadyra de Mendorica Rodriguesa. Minister bude podávať správy Kancelárii prezidenta napriek výzvam opozície a politických analytikov, aby sa zriadil úplne nezávislý úrad na boj s korupciou. Niektorí aktéri občianskej spoločnosti v Brazílii kritizujú toto pracovisko takisto pre nedostatok nezávislosti, ako aj pre obmedzený mandát.

**MEXIKO: ZAVEDENIE
PROTIKORUPČNEJ REFORMY**

Mexický prezident Vincente Fox, ktorý vyhral voľby na základe silnej protikorupčnej platformy, pokračuje v implementácii protikorupčných reforiem. Potom čo sa Fox ujal funkcie prezidenta, vytvoril Komisiu pre transparentnosť a boj proti korupcii na úrovni Federálnej verejnej správy. Prezident Fox požiadal nedávno členov svojho kabinetu, aby sa zaviazali k etickému kódexu. Táto nová séria etických štandardov vyzýva štátnych úradníkov dodržiavať princípy integrity, čestnosti, nestrannosti, transparentnosti a zodpovednosti. Zároveň 83 úradov, vrátane ministerstiev, politických strán, odborových zväzov a mimovládnych organizácií podpísalo vo februári 2001 Národný dohovor za transparentnosť a boj proti korupcii.

**ÁZIA
IRÁN: VODCOVIA VOLAJÚ PO
PROTIKORUPČNOM ÚSILÍ**

Iránsky najvyšší vodca volá po tvrdom zákroku proti stúpajúcej korupcii odmietajúc obavy, že tým môže odradiť zahraničných investorov. Ayatollah Ali Khamenei nariadil spoluprácu medzi bezpečnostnými silami a štátnymi audítormi, aby vykorenili finančnú a ekonomickú korupciu. Ekonomovia tvrdia, že podobná kampaň, ktorá sa začala v roku 1997 a ktorá viedla k zatknutiu niekoľkých funkcionárov mesta Teherán a bohatých obchodníkov s nehnuteľnosťami, odplašila investorov. Reformná vláda prezidenta Mohammada Khatamiho opakovane žiadala o vytvorenie bezpečných podmienok na súkromné investície, aby pozdvihli ekonomiku z recesie.

Protikorupčné oddelenie Rawalpindi v Pakistane sa stalo akýmsi centrom kompromisov: 65% prípadov sa skončilo v minulom roku urovnaním medzi žalobcom a „obvineným“. Zákon si však vyžaduje, aby žalobcovia, ktorí odvolávajú svoje tvrdenia, boli stíhaní. V skutočnosti však iba 10 – 15 % takýchto obžalovaných je obvinených podľa relevantného zákona. Určité zdroje tvrdia, že úradníci tohto protikorupčného oddelenia sami zariaďujú kompromisy, vyvíjajú nátlak na žalobcu, aby stiahol obvinenia proti obžalovaným úradníkom. Zdroje ďalej tvrdia, že oddelenie Rawalpindi vyšetruje množstvo korupčných prípadov proti policajným úradníkom a pracovníkom finančných úradov. Bola tu však vyslovená obava, že tieto prípady sa skončia takisto kompromisom.

**EURÓPA
RUMUNSKO: ŠÉF PROTIKORUPČNEJ
KOMISIE REZIGNOVAL**

Šéf komisie, ktorá je poverená bojom s korupciou v Rumunsku, rezignoval na svoju funkciu po konflikte s predsedom vlády tvrdiac, že bol sledovaný tajnými agentmi. O Grecea, ktorý posilnil odhaľovanie korupcie v rumunskej politike a obchode, sa vyjadril, že svoje miesto odstúpil niekomu „lojálnejšiemu“ voči premiérovi Adrianovi Nastasemu. Obvinil takisto vysokopostavených úradníkov Ministerstva vnútra, že neodvolali jednotlivcov, ktorí boli vyšetřovaní pre účasť na podozrivej privatizácii. Analytici tvrdia, že tieto udalosti vyvolali v krajine naliehavé otázky o vládných záväzkoch postihovať úplatkárstvo a čierne obchody, ktoré sa rozmohli vo verejnom živote v Rumunsku po páde komunizmu v roku 1989.

**BOSNA-HERCEGOVINA: NOVÝ ZÁKON O
SLOBODNOM PRÍSTUPE K INFORMÁCIÁM**

Bosna a Hercegovina prijala zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) ponúkla organizačným jednotkám aj federálnej vláde pomoc pri prípravách na jeho implementáciu. Nový zákon vyžaduje, aby vlády vykonávali konkrétne funkcie, vrátane zriadenia funkcie akéhosi „informačného úradníka, ktorý by prijímal a spracovával písomné žiadosti o informácie, vydal príručku o spôsobe prístupu k informáciám a vytváral katalogizovaný register typov informácií, ktorými disponuje každý štátny orgán.

CORIS

Čo je to CORIS?

CORIS (the Corruption Online Research Information System) je priamy prehľadavací informačný systém, ktorý sa venuje problematike korupcie a vznikol z iniciatívy organizácie Transparency International. CORIS je akousi databázou vyhľadávania, ktorá v súčasnosti zahŕňa viac ako 6000 bibliografických referencií a viac ako 1000 textových dokumentov. Je to bezplatne prístupný informačný zdroj pre globálne protikorupčné spoločenstvá, ktorý pokrýva príčiny a dôsledky korupcie, ako aj protikorupčné opatrenia. CORIS je vlastne internetová stránka, ktorá ponúka profesionálne poznatky a informačné služby. Je akýmsi informačným sprostredkovateľom na podporu snáh globálneho protikorupčného hnutia, v ktorom Transparency International vystupuje ako vedúca organizácia občianskej spoločnosti. Pri vyhľadávaní v databáze je možné zadať meno autora, vydavateľa, titul, názov periodík a pod. a viac ako 200 štandardných kľúčových slov.

Kto môže byť potenciálnym užívateľom CORIS-u?

- mimovládne organizácie a aktívni účastníci občianskej spoločnosti, ktorí sú zapojení do boja s korupciou,
- multilaterálni, bilaterálni a národní darcovia, ako aj agentúry pre rozvoj, ich profesionálni zamestnanci a dodávatelia,
- medzinárodné finančné inštitúcie,
- tvorcovia vládnej politiky,
- pracovníci súkromného sektora,
- akademici, výskumníci, študenti a iní.

Prečo CORIS?

- obsahuje hodnotné informácie, ktoré si vyžadujú zviditeľnenie,
- rozvíja vlastnú databázu a katalógy,
- znamená posun, kde sa žiadateľ informácií stáva poskytovateľom informácií,
- ako univerzálna platforma šetrí peniaze.

Obsah CORIS-u

- **Krátke správy a analýzy** z popredných novin a časopisov z celého sveta, z ktorých môžu mať osov ľudia zainteresovaní do boja s korupciou. Táto databáza je takisto hodnotným zdrojom pre novinárov a výskumníkov.
- **Rozsiahle zoznamy správ**, ktoré publikujú napríklad mimovládne a medzivládne organizácie, vlády jednotlivých krajín, akademické oddelenia atď.
- **Právne dokumenty** ako napríklad dohody a zmluvy, ústavy jednotlivých krajín, dekréty, národné smernice a smernice EÚ, regulácie, miestne nariadenia a predpisy, etické kódexy, súdne rozhodnutia a podobne.
- Základné informácie o **knižkách a náučných periodikách**.
- **Výskumné štúdie** vydané organizáciami alebo jednotlivcami. Väčšina týchto štúdií je dostupná v kompletnej verzii.
- **Prednášky** z konferencií, seminárov a workshopov v niekoľkých jazykoch v pôvodnej verzii.
- Vysoko kvalitné **dizertačné práce** predložené študentmi na ich postgraduálne výskumné projekty.
- **Internetové spojenia** všetkých pobočiek Transparency International, jednotlivých stránok zaoberajúcich sa problematikou korupcie a pod.
- **Letáky a brožúrky** publikované hlavne mimovládnyimi a medzivládnyimi organizáciami.

Budúcnosť CORIS-u

Tím CORIS-u sa v súčasnosti zaoberá technickými platformami internetovej stránky s úmyslom umožniť svojim partnerom zainteresovaným v protikorupčnom hnutí stať sa viac poskytovateľmi informácií ako ich príjemcami. Za pomoci národných pobočiek Transparency International bude CORIS poskytovať kľúčovú zbierku materiálov v mnohých jazykoch. Tento systém bude takisto interaktívny, čím uľahčí tvorenie koalície a vytváranie širokej siete. Viac o internetovej stránke CORIS a informáciách, ktoré ponúka, nájdete na internetovej adrese www.transparency.org/coris.

FINANCOVANIE POLITICKÝCH KAMPANÍ II.

V tejto časti sa pokúsime priblížiť zákon č. 239/1994 Z.z. o obmedzení výdavkov politických strán a hnutí na propagáciu pred voľbami do NR SR. §1 tohto zákona hovorí, že jeho účelom je určiť prípustnú výšku niektorých výdavkov politických strán použitých na propagáciu pred voľbami do NR SR. Za **výdavky** politických strán na propagáciu sa považuje súčet všetkých peňažných a iných prostriedkov ocenených peniazmi, ktoré politické strany vynaložia na úhradu platenej inzercie alebo reklamu v tlači, alebo na sponzorovanie relácií v televíznom a rozhlasovom vysielaní a na úhradu reklamy umiestnenej na verejných priestranstvách. Zákon zároveň upravuje pravidlá účasti verejnoprávných médií v kampani. Rovnako by bola vhodná aj úprava zákona, ktorá by regulovala pravidlá účasti súkromných médií v kampani. Pokusy o riešenie boli zatiaľ neúspešné. Za **obdobie** pred voľbami sa považuje obdobie odo dňa vyhlásenia volieb do dňa ich konania, najdlhšie však obdobie **5 mesiacov** pred konaním volieb.

Najdôležitejším ustanovením zákona 239/1994 Z.z. je § 3 v spojení s § 8, ktorý obmedzuje výšku použitých prostriedkov na propagáciu politickej strany na úroveň **12 mil. Sk vrátane DPH**. Ak politické strany utvorili volebnú koalíciu, môžu spolu na propagáciu vynaložiť maximálne rovnakú sumu. Do tejto sumy sa okrem čiastok hradených samotnou politickou stranou započítavajú aj čiastky, na uhradenie ktorých sa za politickú stranu zaviazali tretie osoby. Takisto významné je aj ustanovenie, podľa ktorého sa všetky reklamy, inzeráty alebo sponzorované relácie zverejnené bezplatne alebo za zníženú cenu zarátavajú do uvedenej sumy 12 mil. v ich obvyklej cene.

Spôsob zistenia výdavkov (§ 3a, § 4)

Politická strana je povinná najneskôr do 30 dní od konania volieb do NR SR predložiť Ministerstvu financií (MF) a NR SR **správu o výdavkoch** použitých na propagáciu pred voľbami, v ktorej musí uviesť všetky výdavky spomenuté vyššie, ako aj prehľad o tom, ktoré zaplatila sama a ktoré uhradia tretie osoby s presnou konkretizáciou týchto osôb. Ak kandidovali politické strany v rámci volebnej koalície, splnia túto povinnosť spoločne, ak sa nedohodli inak.

Vydavatelia periodickej tlače, prevádzkovatelia rozhlasového a televízneho vysielania a prevádzkovatelia reklám sú povinní písomne oznámiť MF a sekretariátu Slovenskej volebnej komisie výšku prostriedkov vynaložených jednotlivými politickými stranami na propagáciu, ako aj čiastky zodpovedajúce obvyklej cene reklám, inzercie a sponzorovaných relácií, ktoré zverejnili v prospech strán bezplatne alebo za zníženú cenu.

Sankcie (§ 5)

Malo by ísť o najdôležitejšiu časť zákona, avšak súčasná právna úprava neobsahuje dostatočný kontrolný mechanizmus, ba v istom ohľade priamo pripúšťa nedodržanie niektorých ustanovení. Kontrolným a sankčným orgánom v zmysle tohto zákona je MF. Prípadné sankcie môžu byť voči politickým stranám vyhovené až po uskutočnení volieb. Zákon rozlišuje viacero sankcií v závislosti od porušenia povinností, vyplývajúcich politickým stranám z porušeného zákona:

- a) MF z predložených *správ o výdavkoch* (§ 3a) a z *oznámení* (§ 4) zisťuje prekročenie 12 mil. Sk, avšak zákon postihuje sankciou až jej prekročenie o viac ako 5%. V praxi to znamená zlegálnenie prekročenia tejto sumy do 5%, čo predstavuje presne 600 tis. Sk. MF do 60 dní od získania týchto dokumentov, z ktorých zistí prekročenie sumy 12 mil Sk o viac ako 5%, vydá rozhodnutie o skrátení príspevku za hlasy vo výške dvojnásobku sumy, o ktorú výdavky prekročila.
- b) Ak politická strana nepredloží *správu o výdavkoch*, uloží jej MF pokutu 200 tis. Sk a požiada ju o splnenie tejto povinnosti v náhradnom termíne, najneskôr však do 30 dní od uloženia pokuty. Ak politická strana nesplní povinnosť ani v náhradnom termíne, MF jej opakovane uloží pokutu 200 tis. Sk a pozastaví jej vyplatenie príspevku na činnosť až do predloženia *správy o výdavkoch*. V prípade, ak politickej strane nevznikol nárok na príspevok na činnosť, MF **môže** uložiť pokutu do 200 tis. Sk a po nesplnení povinnosti v náhradnom termíne, **môže** ukladať túto pokutu opätovne, až do splnenia povinnosti, teda predloženia *správy o výdavkoch*.
- c) Ak MF zistí, že *správa o výdavkoch* neobsahuje všetky údaje (§ 3) alebo tieto údaje nie sú úplné alebo pravdivé, uloží politickej strane pokutu do 500 tis. Sk v závislosti od rozsahu neúplnosti alebo nepravdivosti (MF skráti spomínané príspevky a uloží pokuty všetkým politickým stranám kandidujúcim v rámci koalície rovnakým dielom, takisto pozastavenie vyplatenia príspevku na činnosť ukladá MF všetkým politickým stranám).
- d) Ak vydavatelia, prevádzkovatelia, iné FO a PO nesplnia *oznamovaciu povinnosť* (§ 4), môže príslušný daňový úrad uložiť pokutu do výšky 1 mil. Sk.

Informovanie o zisteniach (§ 5a)

MF o svojich zisteniach spracuje správu, ktorú predloží NR SR najneskôr do 5 mesiacov od konania volieb. Následne ju predseda NR SR zaradí na rokovanie najbližšej schôdze. Po jej prerokovaní ju predseda NR SR spolu so správami politických strán o výdavkoch, ako aj s výsledkami rokovania NR SR o nich, zverejní do 30 dní od ukončenia rokovania v hromadných informačných prostriedkoch.